

Språkets funktion 21

26-27.5.2025 Åbo Akademi

Abstraktit

Abstrakt

Stereotypiat ja geneerisyys kieltä sekä yhteiskuntaluokkaa käsittelevissä haastatteluissa

Lotta Aarikka, Itä-Suomen yliopisto

Tutkimusprojektissamme ”Kielellinen variaatio, yhteiskuntaluokka ja eriarvoisuuden kokemukset Itä-Suomessa” (KIVELI) tavoitteenamme on selvittää kielen ja yhteiskuntaluokan välisiä yhteyksiä. Haastatteluaineistomme alustava analyysi osoittaa, että yhteiskuntaluokista puhuttaessa haastateltavat haluavat välttää yleistyksiä, ja monet toteavat esittävänsä ”stereotypioita”. Samalla haastateltavat kuitenkin käyttävät erilaisia geneerisiä ilmaisuja. Esitelmässäni tarkastelen em. seikkoja sekä niiden välisiä suhteita.

Is autism a thing or a person?

Grace Joplin Ferreira, Helsingin yliopisto

My paper will focus on understanding the role of language in identifying autism as self-identification. It will explore the debate whether language first or identification first is the most reliable and primary tool for recognizing autism or if there are other key aspects of the individual's experience that should be prioritized. Specifically, the following areas will be addressed: autistic individuals who want to be recognized as autistics and others who want to be identified as a person with autism.

Kventiteetti: Kuolevan kielen merkitys identiteetille

Leena Maria Heikkola & Antti Saloranta, UiT Norges arktiske universitet

Kveenin kieltä puhuu Norjassa noin 2000 henkilöä. Se perustuu suomen peräpohjalaisiin murteisiin ja se on ollut virallinen vähemmistökieli Norjassa vuodesta 2005. Kveenin puhujia on historiallisesti yritetty norjalaistaa, minkä vuoksi kieli on luokiteltu uhanalaiseksi. Kventiteetti-hankkeessa tutkitaan, mikä rooli kveenin kielellä ja sen revitalisaatiolla on kveenitaustaisten henkilöiden identiteetille.

Tieteellisen kirjoittamisen tieteenalakohtaiset ohjeet: millainen on kielenohjaajan kontribuutio?

Emmi Hynönen, Turun yliopisto

Kielikeskusten ja vastaavien yksiköiden akateemisen suomen kielen asiantuntijat toimivat usein yhteistyössä tieteenalojen kanssa ja hoitavat esimerkiksi opinnäytteiden kielenohjausta. Esitelmä käsittelee kielen näkökulmasta haasteita ja mahdollisuuksia, joita yhteistyöhön sisältyy. Miten tieteellistä kirjoittamista opetetaan ja mihin opetuksella pyritään? Esimerkkitapauksena on uusi lääketieteen alempi korkeakoulututkinto ja siihen kuuluva kandiohjaus.

Referee-käytännön arviointia: keskustelun avaus

Esa Itkonen, Turun yliopisto

Arviointia tietysti tarvitaan, mutta nykyistä käytäntöä voisi luonnehtia kolmiteräiseksi miekaksi: (1) Arvioijan oma pätevyys ei riitä. (2) Tietyn koulukunnan edustajana arvioija käyttää asemaansa väärin. (3) Arvioija on muuten vain hankala yksilö. Kerron pitkän elämäni aikana kertyneitä kokemuksia, ja lopuksi kehotan kohtalotovereitani aktivoitumaan.

Itseohjautuvuus arvioinnin kohteena kielenopetuksessa

Sofia Kaleva, Åbo Akademi

Sosioemotionaaliset taidot on integroitu mofi-suomen perusopetuksen päättöarvioinnin arviointikriteereihin. Muun muassa itseohjautuvuus on sosioemotionaalinen taito, jota kuuluisi arvioida osana kielitaidon arviointia. Esitelmässä perehdytään itseohjautuvuuteen, pohditaan miten oppilaan itseohjautuvuutta voidaan arvioida kielenopetuksessa sekä miten itseohjautuvuutta ilmaistaan kielellisesti.

AI looking at art – Is there more than meets the eye?

Sari Karjalainen, Helsingin yliopisto / Itä-Suomen yliopisto

The conversational AI application Be My Eye, designed for visually impaired persons, provides audio description of visual information. My presentation deals with 'chit chats' with the tool including linguistic descriptions and explanations concerning visual art works, more precisely, semi-abstract paintings.

Suomen ”käydä ilmi” -rakenteet

Seppo Kittilä, Helsingin yliopisto

Esitelmässäni käsittelen suomen ’käydä ilmi’ (engl. ’turn out’) -verbejä (käydä ilmi, ilmetä, paljastua, selvitä ja osoittautua) ja -rakenteita. Rakenteet sisältävät useimmiten intransitiivisen verbin (en käsittele transitiivisia verbejä, kuten paljastaa) ja kuvattava tilanne ilmaistaan joko komplementtilauseella, subjektina, tai adjunktina. Rakenteet voivat myös sisältää suoran viittauksen tiedonlähteeseen adjunktina.

An Integrated Anti-Essentialist View of Language in the Age of AI

Reetta Konstenius, Åbo Akademi

In the age of AI, where humans and machines communicate and produce language, a more profound, integrated view of language is essential. This anti-essentialist perspective, drawing from both Western and Eastern philosophy, emphasizes the epistemology of experience, empiricism, and language without fixed essence.

The function of terms and terminology

Albina Kunikeeva, Åbo Akademi

There are two ways to see the function of terminology as a part of the lexicon: 1) terminology follows its own laws, 2) terminology is an integral part of the lexicon. This division was already discussed in the USSR e.g. by D.S. Lotte and O.G. Vinokur in the 1930's and 1950's.

Ranskaa, normeja ja epäpyhää lauseen rakentamista

Meri Larjavaara, Åbo Akademi & Soili Hakulinen, Tampereen yliopisto

Ranskan kielen normatiivinen käyttö on ollut Ranskassa prestiisikysymys 1600-luvulta asti. Kaikkein ei kuitenkaan kielenkäytön ammattilainenkaan kiinnitä huomiota. Kuinka käy, kun kuulun sanomalehden Le Monden toimittaja rakentaa lauseensa? Muuttuuko malli 50 vuodessa (1970–2020) ja miten? Voiko kehityksestä päätellä jotain?

Tutkimussuunnitelma: Aikuisten autistien multimodaaliset vuorovaikutuskäytännöt vapaamuotoisessa vertaiskeskustelussa

Taru Luojola, Jyväskylän yliopisto

Autistien vuorovaikutustyyliä kuvataan usein monotoniseksi ja erityisen paljon kieleen ja kirjoitukseen tukeutuvaksi. Mutta onko näin, jos huomioidaan kaikki semioottiset resurssit ja keskitytään autistien keskinäiseen vuorovaikutukseen?

Suunnittelemassani väitöskirjatutkimuksessa tarkastelen aikuisten autistien vuorovaikutusta pöytäroolipeleissä semioottisen repertuaarin ja kieleilyn käsitteiden kautta.

Esineet puheessa – asiantuntijoiden rajat ja tiedon merkitys institutionaalisessa vuorovaikutuksessa

Saija Merke, Åbo Akademi

Tarkastelen, miten esineitä, erityisesti tekstejä, käytetään vuorovaikutuksessa oman tiedollisen position perustelemiseen konfliktitilanteissa. Keskustelunanalyysin keinoin analysoin institutionaalisia keskusteluja, joissa näkemyksiä perustellaan sekä kokemus- että asiantuntijatiedolla. Tulokset osoittavat, että instituution edustaja tai muu ekspertti hyväksyy kokemustiedon merkitykselliseksi vain, jos se on linjassa yleisesti hyväksytyn asiantuntijatiedon kanssa.

Sana se pseudoartikkelina ja ekspletiivinä suomalaisissa sananparsissa

Urpo Nikanne, Åbo Akademi

Sananparsissa sana se voi olla viittaava pronomini, määräisyyden merkitsin taikka ekspletiivi (Oppi se on joka maksaa; Alatornio), mutta myös pseudoartikkeli (Kyllä se nahk se rasva tarvitte; Kalanti) (Nikanne 2018). Usein sana se voidaan kuitenkin tulkita joko ekspletiiviksi tai pseudoartikkeliksi: Otetaan se marjakin maasta (Juva). Pohdin pseudoartikkelin ja ekspletiivin rajausta sananparsiaineistossa.

Kun tulevaisuus on hetkellinen

Heidi Niva & Anton Granvik, Helsingin yliopisto

Propinkvatiivit eli esimerkiksi rakenteet olla + V-mAisillAAn, olla + A-INF ja meinata + A-INF ilmaisevat välittömässä tulevaisuudessa tapahtumista. Esityksessä pohdimme, miksi propinkvatiiveissa esiintyy tyypillisesti momentaanisia verbejä tai verbi-ilmaisuja. Toisin sanoen: miksi välittömästi seuraavaksi esitetyt tapahtumat ovat tyypillisesti hetkellisiä? Miksi Olin analysoida aineiston on ilmauksena oudompi kuin Olin hukata aineiston?

Äkta eller falska lånord?

Gustaf Olsson, Åbo Akademi

Alla språk innehåller lånord från andra språk. Ibland är språkkontakten så till den grad intensiv att ett språk hittar på "pseudolån" som liknar lånord från ett annat språk men som inte existerar i givarspråket. Min presentation diskuterar varför sådana ord finns och om det är möjligt att definiera dem entydigt.

Granulaarinen merkitys ja verbit

Anneli Pajunen, Tampereen yliopisto

Sanastossa granulariteetti eli merkityksen erittelyn määrä vaihtelee karkeasta (coarse-grained) hienoon (fine-grained). Näiden keskeinen erottelukriteeri nojaa leksikaalisiin hierarkioihin (Stathi 2023) ja yleensä katsotaan, että hierarkian geneerinen (liikkua) ja perustaso (kävellä) edustavat karkeaa kielentämistä, spesifi taso (astella) hienoa. Pohdin esitelmässäni, miten kriteeri pätee verbileksikossa, jossa vain osa luokista rakentuu selvän hierarkkisesti (Pajunen 2001).

Populistien ruokapuhe

Laura Parkkinen, Åbo Akademi

Populistisen oikeiston puheissa käsitellään usein ruokaa. Teksteistä voi löytää niin virallisten suositusten vastaisuutta kuin ns. läskivihaa. Ruoasta puhuminen on yhteydessä muuhun ideologiaan, ja sen voi nähdä osana eliitin vastustamista, uskontoa ja perinteisen perheihanteen korostamista.

Viron kielen konstruktikonia rakentamssa

Geda Paulsen, Uppsalan yliopisto / Eesti Keele Instituut

Charles Fillmoren (2006, 2008) idea konstruktikonista – (sähköisen) sanakirjan kaltaisesta kokoelmasta kompleksisia kielellisiä yksiköjä, joissa yhdistyy tietynlainen muoto ja merkitys – on johtanut konstruktikografian alan sekä usean konstruktikografisen projektin syntyyn (Borin, Lyngfelt 2025). Esitelmässämme pohdimme viron kielen konstruktikonin rakentamisperiaatteita, päämääränä sen kytkentä Eesti Keele Instituutin yhdistetyn sanakirjan (EKI ühend sõnastik) tietokantaan ja Sõnaveeb-ulkoasuun.

Osittaisen produktiivisuuden kuvauksesta konstruktiokieliopissa

Jouni Rostila, Helsingin yliopisto

Pohdin esitelmässäni konstruktiokieliopin osittaisen produktiivisuuden kuvauskeinoja, erityisesti Paul Kayn pattern of coining -käsitteen mielekkyyttä. Tarkastelujeni lähtökohdan muodostaa ohjaamani Sampsa Mäenpään maisterintyö, jossa hän tutki saksan von & wegen-sirkumposition produktiivisuudeltaan osittain hyvinkin rajattuja ilmentymiä oikeuskielessä.

Kielen funktio sodankäynnin välineenä

Pekka Snellman, Tampereen yliopisto

Kieli on eräs taistelun peruselementti, sillä valtaosa sotilasjohtamisesta kaikilla sodankäynnin tasoilla tapahtuu puhutun kielen ja etenkin kirjoitettujen tekstien välityksellä. Sotilasalan ammattikielen tulisi tukea sotilasjohtamista vähentämällä sodan kitkan ja sumun vaikutuksia. Toisaalta keinot ja välineet kielen käyttöön aseena ovat lisääntyneet uuden teknologian kuten tekoälyn sekä sodankäyntitapojen kehittyessä, erityisesti osana kognitiivista sodankäyntiä.

Kiteytyneet tiedätkö-ilmaukset vuorovaikutuksen välineinä

Karita Suomalainen, Åbo Akademi

Esitykseni käsittelee suomen kielen kiteytyneitä tiedätkö-ilmauksia (esim. tietsä, tiiätkö, tiitsie). Tutkin ilmausten käyttöä suomenkielisissä arkikeskusteluissa: tarkastelen, millaisissa keskustelun toiminnoissa ilmauksia esiintyy, mitä paikallisia vuorovaikutustehtäviä niillä on ja millaisia responsseja niitä sisältäviin vuoroihin tuotetaan. Vertailen myös mahdollisesti suomen tiedätkö-ilmausten ja tanskan samankaltaisten du ved -ilmausten käyttöä toisiinsa.

Mihin jotain instruktiivia ihan oikeasti muka tarvitaan?

Jussi Ylikoski, Turun yliopisto

Suomen kielen instruktiivi on osoittautunut mainettaan produktiivisemmaksi ja syntaktisin kriteereinkin kelpo sijaksi (Ylikoski 2024), mutta sen merkitystehtäviä on yhä vaikea hahmottaa. Pyrin lisäämään instruktiivia koskevaa ymmärrystämme vertaamalla sen käyttöä etenkin sitä monin tavoin muistuttaviin adessiiviin ja komitatiiviin sekä pohtimalla näiden sijojen historiallisia suhteita.